

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Львівський національний університет імені Івана Франка
Українська медична стоматологічна академія
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Гомельський державний університет імені Ф. Скоріни (Білорусь)
Lithuanian Sports University (Lithuania)
Nicolaus Copernicus University (Poland)
University of Strasbourg (France)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції з міжнародною участю

02 грудня 2020 року

CURRENT ISSUES OF PHYSICAL CULTURE, SPORTS AND PHYSICAL EDUCATION

Collection of materials of the I All-Ukrainian Scientific and
Practical conferences with international participation

December 02, 2020

Полтава, 2020

людини. Цікавим є досвід розширення компетентностей з проблем психосоматики під час тренінгових занять, що зорганізовані Назаревич В. Наприклад, досить інформативним для пізнання себе, розвитку саногенного мислення, є використання метафоричних асоціативних зображень «Кармани здоров'я». Під час вивчення курсу «Психологія» також можна використовувати вправу (за Яланською С.П.) «Моє здоров'я та здоровий спосіб життя» на основі метафоричних асоціативних зображень «Глечики» (Назаревич В.).

Для розвитку саногенного мислення доцільним є використання елементів авторської програми з розвитку толерантності учнівської та студентської молоді [5]. Перспективами дослідження є вивчення особливостей розвитку саногенного мислення у осіб різних вікових категорій.

Література

1. Гільман А. Ю. Роль саногенного мислення в процесі становлення особистості студента / А.Ю. Гільман // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Психологія і педагогіка»*. – 2014. – Випуск 28 – С. 40-47.
2. Максименко С.Д., Оран М. *Psycholinguistic Predictors of Health* (Психологічні предикатори здоров'я) // *Psycholinguistics*. – 2018. – №24(1) – Р. 252-268.
3. Максименко С. Д. *Гене́за існування особистості*. - К.: Вид-во ООО "КММ", 2006, - 240с. – С. 69-87.
4. Орлов Ю. М. *Мышление, дарящее здоровье и успех* / Ю. М. Орлов // *Воспитание школьников*. – Вып. 5-6. – 1993. – С. 3–6.
5. *Tolerance, Volunteerism and Leadership : textbook* / I.I. Kapustian, S.P. Yalanska, T.I. Nikolashina [et.al.]. – Poltava : Simon, 2016. – 50 p.

Л. П. Клевака, к. пед. н.
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ДИТЯЧИХ МАЙДАНЧИКАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ

У м. Полтава на початку ХХ ст. діяла значна кількість дитячих майданчиків. Серед найбільш відомих, згідно архівних джерел: дитячі майданчики Кобищанський, Островський, майданчик у Павленківському саду. Виникають майданчики й в інших повітових містах губернії.

Згідно діючих педагогічних інструкцій дитячі майданчики облаштовувалися для здійснення рухливих ігор на свіжому повітрі, розумового, фізичного, трудового та естетичного виховання, формування вольових якостей та дисципліни. Майданчики працювали безоплатно щоденно, окрім суботи, й не менше трьох годин на день. Якщо дітей на майданчику було до 100 осіб – надавався повітом один вихователь, якщо ж

їх кількість перевищувала 100 – тоді вихователю допомагав помічник. Зауважимо, що вже тоді піклувалися про здоров'я підростаючого покоління, так під час запису до відвідування дитячого майданчика усі діти оглядалися медичним працівником і на кожного вихованця заводилася медична карточка.

На заняттях діти, що відвідували дитячі майданчики, розподілялися на групи за віком: 5-8 р., 8-10 р., 10-12 р., 12-14 р. Варто зауважити, що часто навіть серед 9-10 річних дітей зустрічалися неосвічені. Різновікова група дитячого майданчика мала свої переваги: старші навчали молодших, допомагали їм виконувати різні завдання, грали з ними, слідували за іграми в піску, навчалися продуктивно спілкуватися з дітьми різного віку та статі.

Заняття здійснювалися два рази на день: з 9-00 до 12-00 та з 17-00 до 19-00. Зазвичай день на дитячому майданчику розпочинався так: старша група була задіяна на занятті, середня група гралася в ігри, а молодша – в піску. По завершенню занять частина дітей старшої групи грали в скраклі, кеглі, крокет, інші – в м'ячі, іграшки, дівчатка обшивали ляльок. З 10 до 11 години ранку заняття здійснювалися з іншими групами дітей, з 11 до 12 години – усі діти грали в різні види ігор, співали [1, с. 11-12].

У діяльності полтавських дитячих майданчиків активно використовувалися ігри. Зокрема це були такі три види ігор: ігри вдвох; ігри, які не мають ворожих партій, і котрі вимагали солідарної участі всього дитячого колективу; ігри зі співом та ритмічними рухами. Так, перша група ігор сприяла розвитку почуття спільності інтересів, відповідальності, соціального почуття, вияву шляхетного змагання, концентруванню уваги та ін. Друга група ігор була спрямована на розвиток спритності, сили, різних рухів та ін. Третя група ігор розвивала почуття ритму, музичний слух, ритмічні рухи викликали одночасно і розвиток мислення дитини [1, с. 12-13]. Також на дитячих майданчиках активно застосовували ігри без співів (наприклад, скраклі, крокет, кеглі, а також «Собака і заєць», «День і ніч», «Перебіжки з м'ячем», «Будинок», «Кіт та мишка», «Статуя», «Гуси-лебеді», «Яструб», «Лисиця, яка кульгає», «Мисливець», «Полонений», «Звір», «День та ніч», «Хустинка» та ін.), ігри зі співами (наприклад, «Жито», «Прачка», «Двірник» (ці три гри включали і виконання гімнастичних вправ), «Кіт-царапка», «Теремок», «Ваня і Маша», «Горобчики», «Ходить гарбуз по городу», «У однієї старушки, бабусі», «А хто бачив?», «Кішка та мишка» та ін.). Перевагою у дітей користувалися ігри, що потребували наслідування: «Зайчєня», «У однієї бідної старенької», «Кіт та миші», «Горобчики» та ін. Діти також обожнювали грати в ігри-казки «Кіт, лиса, півень», «Червона шапочка», «Теремок», «Мишка», «Ріпка» та ін. [2, с. 13].

Дитячий майданчик в районі Кобищани у м. Полтава відкритий 13 червня 1914 р. і охоплював дві площадки (для здійснення ігор в скраклі, кеглі, крокет та ін.), кімнату для гігієни, приміщення для зберігання речей та дидактичного матеріалу. Діти, переважно прачок, торговок, робітників,

на майданчик приходили двічі на день – зранку та ввечері. Згідно статистичних даних майданчик відвідувало 320 дітей (175 хлопчиків і 145 дівчаток), за час діяльності (червень-липень 1914 р.) відбулося 5 480 відвідувань (3 109 – хлопчиками та 2 371 – дівчатками), середня кількість осіб, які щодня відвідували – 80, з них 46 хлопців і 34 дівчинки [1, с. 15].

Ще один дитячий майданчик в Полтаві – Островський – розпочав свою діяльність 11 липня 1914 р. [6, с. 67] з 293 вихованцями (112 хлопчиками та 184 дівчатками). Діти міської бідноти відвідували майданчик зранку (освітні бесіди, гімнастика, малювання, рукоділля, аплікація, ліплення та ін.) та ввечері (проводилися рухливі ігри, ігри зі співами, хорові співи). Працював дитячий майданчик до 13 серпня 1914 р. [3, с. 69].

Дитячий майданчик в Павленківському саду м. Полтава відкритий 5 червня 1915 р. і за 53 робочих дня його відвідало 327 дітей від 5 до 13 років (158 хлопчиків та 169 дівчат)[5, с. 4]. Варто зауважити, що з 327 вихованців 177 були єврейської національності; за виключенням 15 осіб усі діти міської бідноти [2, с. 4]. У навчальному процесі діти розподілялися на три вікові групи: 5-7 років, 8-10 років, 11-13 років; дітей до 5 років навивали «пісочники» і їх не рахували до загальної кількості [4, с. 7]. Заняття на майданчику відбувалися за наступним планом: гімнастика, освітня бесіда, навчальна праця, нова гра (ранок), гімнастика, ігри з використанням іграшок, рухливі ігри, ігри в парах (вечір). Щонеділі здійснювалися освітні прогулянки, пізнавальні екскурсії. Фізичне виховання, гімнастика здійснювалися за змішаною системою Лесгафта і Соколіною. Дошкільнята у вільний від освітніх бесід час марширували в такт зі співами, стрибали через мотузку, здійснювали вільні рухи, що розвивали почуття ритму; на заняттях з гімнастики використовували прапорці або палички, що прикрашалися квітами, паперовими стрічками, виконували вправи під спів [2, с. 15]. Зранку та ввечері діти обов'язково стрибали через мотузку [1, с. 13]. Згідно нормативних документів для здійснення занять та ігор на 150 дітей майданчик повинен був бути забезпечений: двома дюжинами чорних м'ячів, шістьма дюжинами сірих м'ячів (2 ¼ – 2 ½ дм.), два червоних м'яча №8 або 9, один сірий м'яч №8 або 9, один червоний за №5; крокети, більбоке, скакалки, серсо, лопатки, іграшки для ігор у піску [4, с. 6 зв.].

Література

1. Детская площадка на Кобыщанах в г. Полтава (отчет за 1914 г.). *Педагогический журнал для учащихся народных школ Полтавской губернии*. 1915. №10. С. 11-15.
2. Детский сад в г. Полтава. *Педагогический журнал для учащихся народных школ Полтавской губернии*. 1915. №4. С. 69-70.
3. Кушнір В. Питання програмного забезпечення дошкільних навчальних закладів ХІХ – початку ХХ ст. *Історико-педагогічний альманах*. 2016. № 2. С. 41-46.

4. Об открытиидетскихлетнихприютов. *Педагогический журнал для учащихся народных школПолтавскойгубернии*. 1915. №5. С. 76-77.

5. Отчет о занятиях на народнойдетскойплощадке в Павленковском саду Полтавскогообществапопечительства о детях. *Педагогический журнал для учащихся народных школПолтавскойгубернии*. 1915. №5. С. 4-18.

6. ОтчетОстровской площадки для детскихигр в г. Полтава за 1914 г. *Педагогический журнал для учащихся народных школПолтавскойгубернии*. 1915. №8. С. 67-69.